

Hephaestion, *Apotelesmatica*, Book I

MIROSLAV MARCOVICH

1. Page 1.10 Pingree (Teubner, 1973) Μὴ παραττέτω δὲ μηδένα τὸ ἐπ' ἐνίων δυσθεώρητον διὰ τὸ πολυμερὲς τῆς τοιαύτης θεωρίας καὶ τὴν κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον ἐπίσκεψίν τε καὶ γνῶσιν εἰς τελείας ἀκαταληψίας δόξαν τῶν τε πλείστων καὶ ὀλοσχερεστέρων συμπτωμάτων οὕτως ἐναργῶς τὴν ἀπὸ τοῦ περιέχοντος αἰτίαν ἐμφανιζόντων . . .

This text does not make sense. Read instead: Μὴ παραττέτω δὲ μηδένα τὸ ἐπ' ἐνίων δυσθεώρητον, διὰ τὸ πολυμερὲς τῆς τοιαύτης θεωρίας, κατὰ < ἀγ-ειν > τὴν κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον ἐπίσκεψίν τε καὶ γνῶσιν εἰς τελείας ἀκαταληψίας δόξαν, τῶν γε πλείστων . . . “Let nobody be disturbed by the fact that in some cases difficulties involving observation (because of the complexity of the astrological theory) reduce the investigation and knowledge (so far as they are possible) to the fancy of a complete inability of comprehension, since a great majority of general astrological accidents so clearly manifest the influence of the surrounding heaven (upon men) . . .”

As is known, Hephaestion of Thebes in Egypt is borrowing his wisdom from Ptolemy, whose *Apotelesmatica* read on page 3.12 Boll-Boer (Teubner, 1957) as follows: μήτε (sc. τις) πρὸς τὴν κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον ἐπίσκεψιν ἀποκνοίη, τῶν γε πλείστων καὶ ὀλοσχερεστέρων συμπτωμάτων ἐναργῶς οὕτως τὴν ἀπὸ τοῦ περιέχοντος αἰτίαν ἐμφανιζόντων . . . τὸ ἐπ' ἐνίων δυσθεώρητον ἀκαταληψίας τελείας δόξαν παρέσχευ . . . As for the phrase διὰ τὸ πολυμερὲς τῆς τοιαύτης θεωρίας, it is Hephaestion's own. Compare his page 81.8, τὸ γὰρ πολυμερὲς τῆς θεωρίας ἐνταῦθα ποσῶς ἀναγκάζει πλείοσι χρῆσθαι, and page 118.26, διὰ τὴν πολυμερῆ καὶ πολυθρύλλητον αὐτοῦ θεωρίαν.

2. Page 1.18 Πρὸς οὓς ἀντικτακτέον μὲν τό τε ἐφ' ἡμῖν καὶ τὸ ἐν τοῖς πλείστοις σπουδάσμασι τῶν ἀνθρώπων, δυσωπῆσαι δὲ τῆι περὶ τούτων ἐνεργεῖαι . . .

Read: ἐναργεῖαι (= cod. A) and compare Sextus Empiricus, *P. H.* III, 135, τοὺς σκεπτικούς . . . δυσωπεῖ δὲ καὶ ἡ ἐνάργεια. “One should also put them to shame by the very evidence about such things.”

3. Page 2.9 μηδὲ οὕτω χρῆ νομίζειν ἅπαντα τοῖς ἀνθρώποις ὡς ἐκ θείου τινός καὶ ἀλύτου προστάγματος μηδεμιᾶς ἀπλῶς ἄλλης αἰτίας ἀντιπράξαι εἰς ἓνα δυναμένης.

Evidently, the verb “to happen” is missing, to go with “to men.” Thus read: νομίζειν <ἅπαντᾶν> ἅπαντα τοῖς ἀνθρώποις and compare Ptolemy, *Apotelesm.*, page 12.6, μηδ’ οὕτως ἅπαντα χρῆ νομίζειν τοῖς ἀνθρώποις ἀπὸ τῆς ἀνωθεν αἰτίας παρακολουθεῖν ὥσπερ ἐξ ἀρχῆς ἀπὸ τινος ἀλύτου καὶ θείου προστάγματος καθ’ ἓνα ἕκαστον νενομοθετημένα καὶ ἐξ ἀνάγκης ἀποβησόμενα, μηδεμιᾶς ἄλλης ἀπλῶς αἰτίας ἀντιπράξαι δυναμένης . . .

4. Page 3.23 Ἀρχὴν δὲ ἐποίησαντο ἀπὸ τοῦ Κριοῦ ἔαρινου τμήματος διὰ τὸ ἐκ τοῦ νοτίου ἡμισφαιρίου ἐπὶ τὸ βόρειον τότε τοῦ Ἥλιου μετερχομένου ὑφ’ ὃ τέτακται ἢ καθ’ ἡμᾶς οἰκουμένη ἄρχειν ὥσπερ αὖθις ζωῆς καὶ τὰς βλάστας τῶν φυτῶν καὶ πάντων τῶν παρ’ ἡμῖν ζώων τὰς πληρώσεις γίνεσθαι.

The sentence does not make sense. Evidently, there is a lacuna in the text. Thus read: Ἀρχὴν δὲ ἐποίησαντο—ὑφ’ ὃ τέτακται ἢ καθ’ ἡμᾶς οἰκουμένη. Ἄρχειν <γὰρ τότε τὰ πάντα> ὥσπερ αὖθις ζωῆς . . . Hephaestion’s probable source of inspiration, Ptolemy, *Apotelesm.*, page 30.17, is different in sense: Διόπερ καὶ τοῦ ζωδιακοῦ μηδεμιᾶς οὔσης φύσει ἀρχῆς ὡς κύκλου τὸ ἀπὸ τῆς ἔαρινῆς ἰσημερίας ἀρχόμενον δωδεκατημόριον τὸ τοῦ Κριοῦ καὶ τῶν ὄλων ἀρχὴν ὑποτίθενται, καθάπερ ἐμφύχου ζώου τοῦ ζωδιακοῦ τὴν ὑγρὰν τοῦ ἔαρος ὑπερβολὴν προκαταρκτικὴν ποιούμενοι . . .

5. Page 5.16 Τὰ δὲ σημεῖα λεπτὰ τὰ στήθη μὴ σεσαρκωμένα, αἱ κνήμαι γυμναὶ καὶ ἄσαρκοι ἔξει σημεῖον περὶ τὸ ἀριστερὸν ἢ ὑπὸ τὴν ἀριστερὰν μασχάλην.

Read: ἔξει σημεῖον περὶ τὸ ἀριστερὸν <στέρνον> ἢ ὑπὸ τὴν ἀριστερὰν μασχάλην and compare page 23.18, σημεῖον ἐπὶ τῶν στηθῶν αὐτοῦ εὐρεθήσεται; page 28.5, σημεῖον ἔσται περὶ τὴν ὀσφύν καὶ ὑπὸ τὴν μασχάλην καὶ περὶ τὰ στήθη.

6. Page 7.5 = Dorothei Sidonii frag. metrica, page 92.5 Kroll (*CCAG* VI)

Ὀκτώ δέ* πρῶτας ὀρίων μοίρας Κυθέρεια
 ἐν τούτῳ (sc. ἐν Ταύρῳ), Στίλβων δὲ μετ’ αὐτὴν ἔλλαχε μοίρας
 δις τρεῖς, καὶ Φαέθων ἔλαχ’ ὀκτώ, πέντε δὲ Φαίνων,
 τὰς δ’ ὑπολειπομένας ἔλαχεν Πυρόεις μετὰ τούσδε.

* δὲ Housman, agn. Pingree: δ’ ἔλαχεν A P: δ’ ἔλλαχε N

Pingree adopts Housman’s δὲ for the transmitted δ’ ἔλαχεν. But this verb is likely in the first line, as can be seen from lines 2–4. I think ὀρίων is an explanatory gloss (deleted already by A. Koehly, in *Manethonis Apoteles-*

matica, Teubner, 1858, page 114.26). Accordingly, read the first line as follows:

ὀκτὼ δὲ πρῶτας [ὀρίων] μοίρας λάχεν <ῆ> Κυθέρεια

and compare the following hexameter ends of Dorotheus: page 5.2 = page 11.8, λάχεν ἡ Κυθέρεια; page 25.6, τέσσαρας ἡ Κυθέρεια.

7. Page 7.25 Τὸ δὲ σημεῖον τὸ πρόσωπον πλατύ, τὰ στέρνα εὐρύτατα, ὀφθαλμὸς εὐειδής, τὰ ὦτα πλατέα . . .

Evidently, read τὰ δὲ σημεῖα (as in the rest of the eleven zodiacal signs), and also εὐρύτατα, <τούς> ὀφθαλμοὺς εὐειδής. Compare pages 8.9, τῷ προσώπῳ εὐειδής; 9.28 = 16.4 = 30.2 τὸ πρόσωπον εὐειδής.

8. Page 8.20 . . . κατὰ μέρος δὲ τὰ μὲν προηγούμενα αὐτοῦ φθαρτικά, τὰ δὲ μέσα εὐκρατα, τὰ δὲ ἐπόμενα μεμιγμένα καὶ ἄτακτα, τὰ δὲ βόρεια πνευματώδη καὶ σεισμοποιά, τὰ δὲ νότια ξηρὰ καὶ καυσώδη.

This is a description of the dodekatemoron of Gemini. It is literally copied from Ptolemy, *Apotelesm.*, page 96.10. Consequently, read: τὰ μὲν προηγούμενα αὐτοῦ <δίγγρα καὶ> φθαρτικά. This is confirmed by Vettius Valens, page 8.3 Kroll: ἀπὸ γ' ἕως ζ', εὐγγρα.

9. Page 8.27 Κατὰ <δὲ addidi> Πτολεμαίων Ἰρκανία, Ἀρμενία, Μαντιανή, Κυρηναϊκή, Μαρμαρική, Αἴγυπτος κατὰ χώραν.

Read: Αἰγύπτου <ῆ> κάτω χώρα. Ptolemy (page 76.14) has Αἰγύπτου κάτω χώρα. Also compare *Rhetorii excerpta ex Teucro Babylonio* (under the same sign of Gemini), page 199.4 Boll (*CCAG*, VII): κατὰ δὲ Πτολεμαίων Ἰρκανία, Ἀρμενία, Ματτιανή, Κυρηναϊκή, Μαρμαρική, Αἰγύπτου (R: Αἴγυπτος T V) ἡ κάτω χώρα, and Hephaestion, page 133.29, διὰ τῆς κάτω Αἰγύπτου.

10. Page 9.27 Τὰ δὲ σημεῖα αὐτοῦ μέσος τὴν ἡλικίαν ἔσται, εὐειδής τὸ πρόσωπον, μέγας (P: μέσος A) τὸ σῶμα.

Read: μέγας τὸ σῶμα and compare pages 10.8, ξανθὸς τὸ σῶμα; 21.9, μικρομεγέθης, μέγας; 28.4, οὐ πάνυ εὐμεγέθης, μέγας τὸ χρῶμα; 12.6, μικρομεγέθης, μελανόχρους.

11. Page 13.23 εὐεργετῶν τοὺς ὑποτασσομένους, καὶ πολλοὺς σκεπάσει καὶ κτήσεται, εὐεπίφογος δὲ διὰ γυναῖκα.

Read: πολλοὺς σκεπάσει καὶ <πολλὰ> κτήσεται = pages 11.17, 20.18, 21.5, 26.13, 28.3, 30.9, and 27, 217.23.

12. *Dorothei Sidonii fragmenta metrica*: page 15.14

Ἐπτὰ δὲ τὰς προτέρας ἔλαχε Στίλβων ἐπὶ τῆσδε (sc. Παρθένου)
μοίρας καὶ δέκα Κύπρις ἔχει, Φαέθων δὲ κατ' αὐτὴν
τέσσαρας, ἑπτὰ δ' Ἄρης, πυμάτας δύο δ' ἔλλαχε Φαίνων.

Read: μετ' αὐτήν = pages 7.6, 11.9, 13.15, 27.7 (Koechly). Page 19.15

Ἵπὸ δ' αὐτῶι ἔπλετο πᾶσα
 Καρχηδῶν, Τυρίας Διδούσ χειρὶ δωμηθείσα,
 Ἄμμωνος Λιβύη τ<ε> ὑπ' ὄμμασι Σικελίη χθών.

Read: Λιβύη καὶ ὑπ' ὄμμασι. Similarly, page 11.8

ἐν τούτῳι, μετέπειτα δὲ ἐξ ἴλαχεν ἡ Κυθέρεια

read: δέ <θ'> ἐξ (Kroll), and compare pages 5.3, 37.10. Moreover, page 21.26

Ἔστρωται δ' ὑπὸ τῶιδε βαθύπλουτον κλίμα Γάλλων
 καὶ Κρήτη, Κρονίδαο Διὸς τροφός, ἡ δέ τε Μυσῆς
 ἄρπαγίμης ὑμέναιος ἔφν κρατερῆς Εὐρώπης

read: ἡ δέ τε, "where was the wedding of Europe." Page 22.16

Ἄδωδεκά δὲ προτέρας Φαέθων μοίρας ἴλαχε τούτου,
 πέντε δέ τοι Παφίη, τρι<τά>τας Στίλβων μετὰ τούσδε,
 τέσσαρας Ἑρμείας ἔλαχεν, Φαίνων δέ τε πέντε,
 τὰς δ' ὑπολειπομένας Ἄρης ἴλαχε δις δύο μοίρας.

The comma at the end of the second line is unnecessary and misleading, since Στίλβων is Ἑρμείας, the planet Mercury. Page 29.1, Ὑπόκειται δ' αὐτῶι

ἡ Ἐρυθρὰ θάλασσα
 ἕως τῶν Ὠκεανοῖο ῥοῶν.

Read: [ἡ] Ἐρυθρὰ <τε> θάλασσα. Hephæstion uses "the Indian Ocean" without the article on pages 4.20, 22.6, 29.9.

13. Page 16.2 καὶ μετὰ τὴν νεότητα εὐνοηθήσεται ἀπὸ γυναικὸς καὶ ἐσχάτης καλῆς τεύξεται.

Read: ὑπὸ γυναικὸς = pages 14.17, 20.9, 23.5, 23.13, 26.12, 27.18, 30.1.

14. Page 19.4 Τὸ δὲ τοῦ Σκορπίου δωδεκατημέριον . . . ἔστιν οἶκος Ἄρεως. τοῦτο δὲ τὸ κέντρον ἄσπορον καὶ πέφυκεν ὀφθαλμοὺς πηροῦν ἢ ὑποχύσεις καὶ λευκώματα ποιεῖν διὰ τοὺς νεφελοειδεῖς ἀστέρας τοὺς παρακειμένους ἐν τῶι Γαλαξίαι . . .

Read: τοῦτο<υ> δὲ τὸ κέντρον and compare page 93.22, τὰ δὲ ἔσχατα <καὶ addidi> τὰ περὶ τὸ κέντρον (sc. τοῦ Σκορπίου) ποιεῖ κιναίδους, ἔσθ' ὅτε δέ τις καὶ ὑποχύσεις ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἔχοντας διὰ τὸ νεφέλιον τὸ περὶ τὸ κέντρον . . . ; page 142.7, καὶ τῶι κέντρῳι τοῦ Σκορπίου.

15. Page 20.27 ἔσται ἐν ζημίαις καὶ ἀνωμαλίαις καὶ ξενιτείαις καὶ τύχης μετεωρισμῶι καὶ ψυχικῶς καὶ σωματικῶς ἀρρωστήσει . . .

The phrase τύχης μετεωρισμός is nonsensical. The scribe had confused Ψ

and T, thus read: ψυχῆς μετεωρισμῶν, “mental trouble” or “disturbance.” This is confirmed by pages 23.12, καὶ ψυχικὸν μετεωρισμὸν ἕξει; 207.25, ἔσται ἔν τε ἀσθενείαις κρυπταῖς καὶ νόσοις μακραῖς καὶ μετεωρισμοῖς ψυχικοῖς.

16. Page 29.4 <Κατὰ δὲ Πτολεμαίων> Φαζανία, Νασαμωνίτις, Λυδία, Κιλικία, Παμφυλία.

Read: Νασαμωνίτις, <Γαραμαντία,> Λυδία, Κιλικία, Παμφυλία = Ptolemy, page 76.29, (Γαραμαντική); Rhetorius, page 211.25, (Γαραμαντία), CCAG VII.

17. Page 30.7 . . . τραφήσεται πλουσίως καὶ διαστήσει τοὺς γονεῖς καὶ τὰ αὐτῶν μειωθήσεται καὶ δι’ ἑαυτοῦ κτήσεται πολλά· ἔσται γὰρ ἐμπορικός πῶς τις καὶ περίκτητος . . .

Read: καὶ τὰ αὐτῶν μειώσει (= pages 9.23, 10.4, 12.12, 25.25, 30.25) . . . ἔσται γὰρ ἐμπορικός πῶς τις καὶ περικτη<ικ>ός, and compare κτητικός, “skilled in earning.”

18. Page 31.10 Ὁ μὲν οὖν Ἥλιος κατείληπται θερμαίνων ἅμα καὶ ξηραίνων. ἡ δὲ Σελήνη ὑγραίνει καὶ πεπαίνει ὥσπερ τὰ σώματα μετὰ τοῦ ἡρέμα θερμαίνειν.

Read: καὶ ὥσπερ πεπαίνει τὰ σώματα and compare Ptolemy, page 17.21, οὕτως ἄντικρυς τὰ σώματα πεπαίνουσα (sc. ἡ σελήνη).

19. Page 32.21 . . . τῆι (sc. δυνάμει) τοῦ Ἄρεως. Page 33.27, . . . τῶι (sc. ἀστέρι) τοῦ Ἄρεως.

Read the former: τῆι τοῦ Ἄρεως, <οἱ δὲ λοιποὶ τῆι τοῦ Κρόνου καὶ ἡρέμα τῆι τοῦ Ἑρμοῦ, οἱ δὲ ἐν ἄκροις τοῖς κέρασι τῆι τοῦ Ἄρεως> (= Ptolemy, page 23.16–17), and the latter: τῶι τοῦ Ἄρεως, <οἱ δὲ ἐν ἄκροις τοῖς ποσὶ καὶ τῶι σύρματι τῶι τοῦ Ἑρμοῦ καὶ ἡρέμα τῶι τοῦ Ἄρεως> (= Ptolemy, page 25.3–4).

20. Page 40.5 Περισεχθῆναι λέγεται οἶον τὴν Παρθένον Λέων καὶ Ζυγὸς περιέχει.

Read: οἶον <ὅταν> τὴν Παρθένον . . . περιέχει and compare page 42.12, οἶον ὅταν ὁ τῆς Ἀφροδίτης λόγου ἔνεκεν ἐξάγωνον ποιῆι πρὸς τὰ φῶτα διάστασιν.

21. Page 49.17 . . . τῶν τε ἀλόγων ζώων καὶ τῶν ἐκ γῆς φυομένων σπάνιν (sc. ἐμποιεῖ ὁ τοῦ Ἄρεως ἀστήρ) εἰς χρῆσιν ἀνθρωπίνην . . .

Read: τῶν ἐκ γῆς φυομένων εἰς χρῆσιν ἀνθρωπίνην σπάνιν and compare Ptolemy, page 88.6, περὶ δὲ τὰ ἐπιτήδεια πρὸς χρῆσιν ἀνθρωπίνην τῶν τε ἀλόγων ζώων καὶ τῶν ἐκ τῆς γῆς φυομένων σπάνιν . . .

22. Page 56.7 Ἐν δὲ τῶι Λέοντι ἐκλείποντα τὸν Ἥλιον κατὰ τὴν πρώτην τρίωρον βαρβάρων στρατιᾶν πολεμήσαι τοῖς Ἑλλησι καὶ ἐλεῖν αὐτοὺς μηνύειν, κατὰ δὲ τὴν δευτέραν τρίωρον . . . , ἐν δὲ τῆι τρίτῃ τριώρῳ . . . , ἐν δὲ τῆι τετάρτῃ τριώρῳ, τουτέστι δύνοντα (edd.: δύνων A L P), βαρβάρων ἐπίθεσιν καὶ πτώσιν σημαίνειν.

Delete *τουτέστι δύνων* as an explanatory gloss on *τετάρτη τρίωρος* (i.e., between 3 and 6 P.M.). It is not to be found in the rest of the cases (pages 55–62).

23. Page 66.18 *Μικρός δὲ καὶ στυγνὸς ἀνατείλας* (sc. ὁ τῆς Σώθειας ἀστήρ) *βορέου πνέοντος ἐπιστρατεύσασθαι τῆι χώρῃ τοὺς ἐκτὸς καὶ οὐ καλῶς ἀπαλλάξειν, τὴν τε ἀνάβασιν τοῦ Νείλου καὶ αἰσίαν τῶν ὑδάτων ἐπιφορὰν ἔσεσθαι σημαίνει καὶ τὰς τιμὰς ἐλαττωθῆναι.*

Read: *ἐπιστρατεύσεσθαι.*

University of Illinois at Urbana